

De invloed van voer

Een goede kwaliteit (kuil)gras, niet te veel mais voeren en bij de brokkeuze rekening houden met de vetzuursamenstelling. Dat zijn wat voer betreft de randvoorwaarden voor het maken van een kaas van goede kwaliteit, vertellen Marieke Roseboom en Leo Tjoonk van Agrifirm.

TEKST: HENK TEN HAVE – FOTO: TWAN WIERMANS

Zowel ruwvoer als krachtvoer is van invloed op de kwaliteit en smaak van de melk en daarmee op die van kaas en zuivel. De Zelfkazer vroeg aan nutritionist Marieke Roseboom en kenniscoördinator ruwvoerteelt Leo Tjoonk van Agrifirm hoe je als boerderijzuivelbereider met bepaalde componenten in het rantsoen de kaas en andere zuivelproducten positief kunt beïnvloeden.

Wat is belangrijk voor een goed rantsoen in relatie tot een goede kaaskwaliteit?

Leo Tjoonk: “Een goede kwaliteit van het voer is een basisvoorwaarde. Kuilvoer van goede kwaliteit bevat bijvoorbeeld geen boterzuursporen. Dit jaar zijn er bij kaasfabrieken veel problemen door boterzuursporen: sporen overleven pasteurisatie. Ook zelfkazende boeren hebben er mogelijk meer last van gehad. Analyseverslagen van kuilonderzoek laten zien of de kuil veel boterzuur bevat. Niet te nat inkuielen (drogestofgehalte van minimaal 40 procent), de kuil goed aanrijden en snel afdekken, verkleinen de kans op problemen door boterzuur. Reinheid bij het melken is ook belangrijk, de sporen kunnen namelijk via de spenen in de melk belanden. Kaasmakende boeren zijn vaak al extra zorgvuldig, omdat ze weten welke narigheid boterzuur kan veroorzaken. Kuilgras is beter ook niet te grof van structuur en niet te oud: dat leidt namelijk tot relatief veel kortketenige verzadigde vetzuren in de melk en die zorgen voor een hardere kaas. Onverzadigde vetzuren in de melk zorgen juist voor een zachtere, smediger kaas.”

Marieke Roseboom: “Een groot aandeel vers gras in het rantsoen zorgt voor veel onverzadigde vetzuren in de kaas. Snijmais zorgt net als grof en oud kuilgras voor meer kortketenige verzadigde vetten in de melk en kaas. Daarom kun je als kaasmaker beter niet te veel snijmais voeren, al kun je een wat minder gunstig vetzuurpatroon in het ruwvoer wel wat bijstellen met krachtvoer. Kaasmakers kunnen bijvoorbeeld kiezen voor de zogenoemde kaasbrok die speciaal voor hun koeien is ontwikkeld. In deze brok ligt het accent op onverzadigde vetzuren uit bijvoorbeeld lijnzaad, sojaolie en raapzaadolie.” Tjoonk: “De kaasbrok komt altijd in beeld als er problemen zijn met de smedigheid van de kaas.” Roseboom: “Als kaasmaker wil je ook zo veel mogelijk eiwit in de melk. Dat kun je bereiken met het juiste eiwit- en energiegehalte in het voer.”

Brengen jullie grasmengsels op de markt die speciaal geschikt zijn voor kaasboerderijen?

Tjoonk: “Daar hebben we wel ideeën over. Er is altijd ingezet op grassen met een zo hoog mogelijke productie, terwijl het inzaaien van een grasmengsel met bepaalde kruiden, zoals weegbree en paardebloem, interessant kan zijn voor een doelgroep als zelfkazende boeren. Door kruiden aan het vee te voeren, komen er meer mineralen in de melk terecht en dat resulteert in een andere kaassmaak. Voor het samenstellen van speciale grasmengsels is meer onderzoek nodig. Maar in de toekomst zou het zo kunnen zijn dat we de boerderijzuivelbereiders specifiek gaan benaderen met deze mengsels.”

Roseboom: “Ook de boeren die bewust GMO-vrij willen of moeten produceren willen we apart gaan bedienen met producten zonder genetisch gemodificeerde organismen. Zo hebben we voor biologische veehouders al een apart assortiment beschikbaar.”

Welke alternatieve gewassen zijn interessant voor boerderijzuivelbereiders?

Tjoonk: “Het telen van alternatieve gewassen (krachtvoervangers), zoals soja, is op veengrond, waar toch de meeste kaasboerderijen te vinden zijn, vrijwel onmogelijk: de veengrond is te zuur. Op zand en klei is deze teelt wel mogelijk. Maar sojateelt voor veevoer levert nog te weinig op. Wel willen we sojabonen die niet voor humane consumptie gebruikt kunnen worden aan veehouders gaan leveren. De bonen worden dan eerst thermisch behandeld om de voederwaarde op te waarden. Deze soja is ook interessant voor boerderijzuivelbereiders, vanwege het hoge eiwitgehalte.”

Hoe stel je als boerderijzuivelbereider het beste rantsoen samen voor je dieren?

Roseboom: “Je stemt het rantsoen allereerst af op de behoefte van de koeien. Vervolgens kijk je naar welke productie en gehalten je in de melk wilt behalen.” Tjoonk: “Voor beginnende boerderijzuivelbereiders zal het een zoektocht zijn. Van hun ervaren collega's zullen ze veel kunnen leren. De adviseurs van Agrifirm hebben natuurlijk ook een heleboel kennis; een aantal van hem heeft wat meer ervaring met veevoeding op kaas- en zuivelboerderijen.”

